

مدیریت اطلاعات در حوزه کتابداری: بررسی کمی چکیده‌های مربوط به مدیریت اطلاعات در بانک اطلاعاتی لیزا در سالهای ۱۹۹۰-۲۰۰۵

فیروزه زارع فراشبندی^۱

دکتر مرتضی کوکبی^۲

چکیده

سمینار مدیریت اطلاعات، یکی از دروس دوره دکترای کتابداری و اطلاع‌رسانی است. به نظر می‌رسد سرفصل رسمی فعلی این درس و دروس پیش‌نیاز آن ابهامی دارد. هدف اصلی از بررسی حاضر، روشن کردن حدود و ثغور عناوین مورد بحث در موضوع مدیریت اطلاعات در بافت کتابداری و پیشنهاد یک سرفصل برای آن می‌باشد. بدین منظور، تلاش خواهد شد تا با استفاده از بررسی بسامدی کلیدواژه‌های اختصاص یافته به مقالات مربوط به این موضوع در بانک اطلاعاتی لیزا و بررسی تحلیلی محتوای چکیده‌ها، به تعیین مؤلفه‌های اصلی مورد بحث در مدیریت اطلاعات پرداخته شود. اهداف فرعی این بررسی، شناسایی نویسندگان و مجلات هسته، همکاری نویسندگان، زبان اصلی نشر و سالهای پر تألیف این موضوع است. برای دستیابی به این یافته‌ها، سعی می‌شود به سؤالی از این قبیل پاسخ داده شود: مدیریت اطلاعات در حوزه کتابداری بیشتر به چه موضوعاتی توجه داشته است؟ چه مجلاتی، چه کسانی و به چه زبانی بیشتر در حوزه کتابداری به این موضوع پرداخته‌اند؟ میزان توجه به این موضوع طی سالهای مورد بررسی به چه صورت بوده است؟ همکاری گروهی بین نویسندگان این موضوع چگونه است؟ با دریافت پاسخهای این پرسشها، می‌توان مباحثی از مدیریت اطلاعات را که بیشتر در حوزه کتابداری کاربرد دارند، شناسایی کرده و آنها را به صورتی منسجم و متناسب با نیازهای این رشته در سرفصل درس سمینار مدیریت اطلاعات گنجانده. همچنین، مجلات و نویسندگان تأثیرگذار در این موضوع را شناسایی و معرفی کرد.

کلیدواژه‌ها: مدیریت اطلاعات، نویسندگان هسته مدیریت اطلاعات، مجلات هسته مدیریت

اطلاعات

۱. عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز و دانشجوی دکترای کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه شهید چمران اهواز Firoozehz@yahoo.com
۲. دانشیار گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه شهید چمران اهواز Kokabi80@yahoo.com

مقدمه

تعاریف و پراکنندگی‌های موضوعی موجود در متون فارسی درباره مفهوم مدیریت اطلاعات از سویی و ابهام در تعاریف و سرفصلهای موجود در درس مدیریت اطلاعات از سوی دیگر، باعث شد تا پژوهشگر به منظور استفاده از تجربیات کشورهای دیگر و تبیین و شفاف نمودن رئوس مطالب و مباحث لازم برای ارائه در درس مدیریت اطلاعات در رشته کتابداری، به بررسی چکیده مقالات مرتبط با مدیریت اطلاعات در بانک اطلاعاتی کتابداری و اطلاع‌رسانی لیزا (LISA) پرداخته و مؤلفه‌های اصلی مورد بحث در این خصوص را بیابد و به چند پرسش مرتبط با آن نیز پاسخ داده شود. در مقاله حاضر گزارشی از بررسی انجام گرفته در این باره ارائه شده است.

روش‌شناسی

روش پژوهش

نوع پژوهش توصیفی بوده و روش بکار رفته در آن، از نوع تاریخی و کمی (بررسی بسامد واژه‌ها) می‌باشد.

جامعه پژوهش

تمام مدارک نمایه شده در بانک اطلاعاتی لیزا (LISA) در فاصله سالهای ۱۹۹۰-۲۰۰۵ است که در عنوان و کلیدواژه‌های خود اصطلاح «مدیریت اطلاعات» را به کار برده‌اند. دلیل محدود کردن جامعه پژوهش به شرط فوق، این فرض منطقی است که مقالاتی که در عنوان و کلیدواژه‌های خود دارای عبارت «مدیریت اطلاعات» هستند، ارتباط موضوعی بیشتری با مدیریت اطلاعات دارند.

محدوده زمانی ذکر شده به دو دلیل انتخاب شد: ۱- پی‌بردن به محورهای اصلی مورد بحث یک موضوع جهت تدوین سرفصلهای یک درس، به بررسی جدیدترین منابع نیازمند است ۲- در بررسی‌هایی از این قبیل، جامعه پژوهش باید از نظر تعداد در حد قابل قبولی باشد، شانزده سال برای این منظور کافی به نظر می‌رسد و ۳- منابع سال ۲۰۰۶ به دلیل این که هنوز به اتمام نرسیده بود، در بررسی لحاظ نشد.

مدیریت اطلاعات در حوزه کتابداری: بررسی کمی ... / ۸۳

در جستجوی اولیه در لیزا، ۲۸۱ مدرک با شرایط فوق به دست آمد. پس از بررسی‌های اولیه، تعداد ۱۰۰ رکورد که به گزارشهای معرفی کتاب^۱ مربوط بود، به دلایل زیر از جامعه پژوهش حذف شد:

۱. مدرک مورد بررسی مقاله نبود

۲. به جز عبارت «مدیریت اطلاعات» و عنوان کتاب، کلیدواژه دیگری در قسمت توصیفگرها وجود نداشت. لذا عملاً امکان بررسی مفاهیم و موضوعات مورد بحث در حیطه مدیریت اطلاعات که هدف اصلی این بررسی می‌باشد، امکان‌پذیر نبود. تعداد ۱۲ مدرک نیز به دلیل اینکه یا گزارش مربوط به تغییر نام مجله‌ای خاص بودند و یا مجموعه مقالات سمیناری خاص که هر مقاله از آن به صورت انفرادی نیز در لیزا نمایه شده بود، از جامعه آماری حذف گردید. بدین ترتیب، جامعه نهایی پژوهش به ۱۶۹ مدرک نمایه شده در لیزا با شرایط تعیین شده فوق، کاهش یافت.

چگونگی انجام پژوهش

ابتدا در بانک اطلاعاتی لیزا جستجویی با عبارت زیر صورت گرفت:

(“information management” in TI) AND (“information management” in DE) AND (PY= 1990-2005)

سپس مواردی که باید از مطالعه حذف شوند، با دستور NOT از بررسی خارج گردید. پس از آن، با استفاده از گزینه Show option و با توجه به محتوای هر یک از پرسشهای پژوهش، نتیجه جستجو را به صورت دلخواه به نمایش در آورده و با تهیه رونوشت از آن، به نرم‌افزار Word انتقال داده شد. هر یک از بروندادهای منتقل شده به نرم‌افزار واژه‌پرداز، به جدولهای مناسب خود منتقل و بسته به نیاز، به صورت الفبایی یا شمارشی مرتب شدند. مرتب شدن داده‌ها، این امکان را به محقق می‌داد که موارد تکراری را یکجا و در کنار هم دیده و شمارشهای لازم را با حرکت نشانگر^۲، به صورت دستی انجام دهد. پس از شمارش، موارد تکراری حذف و جدولهای نهایی تنظیم شد.

1. Book review.
2. Cursor.

در بررسی موضوعات مورد بحث در مدیریت اطلاعات، به دلیل وجود برخی ابهامها و نبود امکان تعیین دقیق موضوع از روی کلیدواژه‌های اختصاص داده شده به مقاله، پژوهشگر ناچار شد کلیه چکیده‌ها (N=۱۶۹) را به‌طور دقیق مطالعه کند و محورهای اصلی مورد بحث را از تطابق کلیدواژه‌ها با عنوان و چکیده‌ها استخراج نماید.

اهداف و پرسشهای پژوهش

هدف اصلی از این بررسی، تعیین مؤلفه‌های اصلی مورد بحث در مدیریت اطلاعات است و اهداف فرعی آن عبارتند از: شناسایی نویسندگان و مجلات هسته، چگونگی همکاری گروهی نویسندگان و زبان اصلی نوشتار مقالات مربوط به این حوزه. به منظور دستیابی هدفهای فوق، تلاش شد تا با بررسی مقالات مربوط به مدیریت اطلاعات در فاصله سالهای ۱۹۹۰-۲۰۰۵، به پرسشهای زیر پاسخ داده شود:

۱. چه کسانی بیشتر در مورد «مدیریت اطلاعات» نوشته‌اند؟
۲. نحوه همکاری گروهی بین نویسندگان در این حوزه چگونه بوده است؟
۳. در نحوه همکاری گروهی در سالهای مورد بررسی تفاوتی مشاهده می‌شود؟
۴. فراز و نشیب و فرایند زیست این موضوع در طی زمان مورد بررسی، چگونه بوده است؟
۵. چه مجلاتی بیشتر در این زمینه مقاله منتشر کرده‌اند؟
۶. زبان اصلی نوشتار در زمینه مدیریت اطلاعات کدام است؟
۷. چه مقدار از مباحث مطرح شده مستقیماً با کتابداری مرتبط بوده‌اند؟
۸. چه تعداد از مقالات به بررسی آموزش مدیریت اطلاعات یا محتوای آن پرداخته‌اند؟
۹. مؤلفه‌های اصلی مورد بحث در مدیریت اطلاعات کدامند؟

یافته‌های پژوهش

۱. نویسندگان پرتألیف

جدول ۱، بررسی نویسندگانی را که دو یا بیش از دو مقاله در مورد مدیریت اطلاعات نوشته‌اند، نشان می‌دهد.

مدیریت اطلاعات در حوزه کتابداری: بررسی کمی ... / ۸۵

جدول ۱. اسامی نویسندگانی که دو یا بیش از دو مقاله در مورد مدیریت اطلاعات نوشته‌اند.

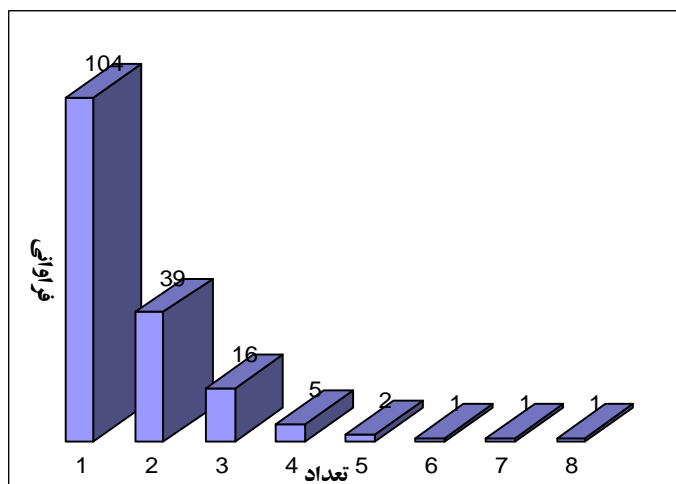
نام نویسندگان	تعداد	نام نویسندگان	تعداد
Wilson TD	۵	Loughridge B	۲
Greene F	۳	Maceviciute E	۲
Boggs DJ	۲	Niederman F	۲
Cullen R	۲	Norton B	۲
Elkin J	۲	Rehman S	۲
Ferguson S	۲	Rowley J	۲
Garcia JR	۲	Silk DJ	۲
Kundu SK	۲	Sliwinska M	۲
Law D	۲		

همان‌طور که مشاهده می‌شود، T.D. Wilson نویسنده‌ای مطرح در موضوع مدیریت اطلاعات در حوزه کتابداری است. بعد از او F. Greene، با سه مقاله در رده دوم قرار گرفته است. شایان ذکر است، در مواردی که مقاله‌ای بیش از یک نویسنده داشته است، تمامی نویسندگان دیگر هم در ردیف الفبایی خود قرار گرفته و در محاسبه منظور شده‌اند. بدین ترتیب، اسامی جدول ۱ فقط مختص نویسنده اول (سرشناسه) نبوده، بلکه نویسندگان همکار را نیز در بر گرفته است.

۲. همکاری گروهی بین نویسندگان

از مجموع ۱۶۹ مقاله مورد بررسی، ۱۰۴ مقاله (۶۱/۵۳٪) دارای یک نویسنده و ۶۵ مقاله (۳۸/۴۶٪) دارای بیش از یک نویسنده بود.

چنانکه در نمودار ۱ و جدول ۲ مشاهده می‌شود، ۳۹ مقاله (۲۳٪) دو نویسنده، ۱۶ مقاله (۹/۴۷٪) سه نویسنده، ۵ مقاله (۲/۹۶٪) ۴ نویسنده، ۲ مقاله (۱/۱۸٪) ۵ نویسنده، یک مقاله (۰/۵۹٪) ۶ نویسنده، یک مقاله (۰/۵۹٪) ۷ نویسنده و یک مقاله (۰/۵۹٪) نیز ۸ نویسنده داشته‌اند.

نمودار ۱. فراوانی مقالات بر حسب تعداد نویسندگان

این یافته‌ها نشان داد هر چند اغلب محققان این حوزه تمایل به کار انفرادی دارند (۶۱/۵۳ درصد) ولی در بین همکاری‌های گروهی موجود، بیشترین گرایش به سمت همکاری بین دو تا سه نفر (۳۲/۴۷٪) بوده است (جدول ۳).

۳. روند تغییر همکاری گروهی در طی زمان

به منظور پاسخدهی به پرسش شماره ۳، همکاری بین نویسندگان مقالات در طی سالهای مختلف، مورد بررسی قرار گرفت. چنانکه در جدول ۳ مشاهده می‌شود، در تمام سالهای مورد بررسی، تک‌نویسنده‌ای رایج بوده است، اما در مجموع، مقایسه بین تعداد همکاری‌های موجود در سالهای مختلف نشان داد بیشترین همکاری گروهی (از نظر تعداد همکاریها) به ترتیب در سالهای ۲۰۰۳ و ۹۸ و بعد از آن در سالهای ۹۷، ۹۹ و ۲۰۰۲ صورت گرفته است.

با توجه به جدول ۲ می‌توان دریافت که در بین سالهای مورد بررسی، سال ۲۰۰۳ با ۱۲/۴۳٪ بیشترین تعداد همکاری گروهی و سال ۲۰۰۵ با ۱/۱۸٪ کمترین تعداد همکاری گروهی در زمینه مدیریت اطلاعات در حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی را داشته‌اند. یافته‌ها نشان می‌دهد سیر تحول گرایش به تولید مقالات تک‌نویسنده‌ای یا چند نویسنده‌ای در طول دوره مورد بررسی، نوسانهایی داشته است.

مدیریت اطلاعات در حوزه کتابداری: بررسی کمی ... / ۸۷

جدول ۲. توزیع فراوانی مقاله‌ها از نظر همکاری گروهی بین نویسندگان در سالهای مورد بررسی

تعداد مقالات سال	یک نویسنده	دو نویسنده	سه نویسنده	چهار نویسنده	پنج نویسنده	شش نویسنده	هفت نویسنده	هشت نویسنده	درصد	جمع
۱۹۹۰	۶	۱	-	-	-	-	-	-	۴/۱۴	۷
۱۹۹۱	۶	۱	-	-	-	-	-	-	۴/۱۴	۷
۱۹۹۲	۱	۴	-	-	-	-	-	-	۲/۹۶	۵
۱۹۹۳	۲	۲	۱	۱	-	-	-	-	۳/۵۵	۶
۱۹۹۴	۴	۴	-	-	-	-	-	-	۴/۷۳	۸
۱۹۹۵	۸	۲	۱	۱	-	-	-	-	۷/۱۰	۱۲
۱۹۹۶	۹	۱	۱	-	-	-	-	-	۶/۵۰	۱۱
۱۹۹۷	۸	۳	۲	-	-	۱	-	-	۸/۲۸	۱۴
۱۹۹۸	۱۰	۵	۱	۲	۱	-	-	-	۱۱/۲۴	۱۹
۱۹۹۹	۷	۴	۲	-	-	-	-	-	۷/۶۹	۱۳
۲۰۰۰	۶	۲	-	-	-	-	۱	-	۵/۳۳	۹
۲۰۰۱	۱۰	-	۱	-	-	-	-	-	۶/۵۰	۱۱
۲۰۰۲	۸	۲	۲	-	۱	-	-	-	۷/۶۹	۱۳
۲۰۰۳	۹	۷	۴	۱	-	-	-	-	۱۲/۴۳	۲۱
۲۰۰۴	۸	۱	۱	-	-	-	-	۱	۶/۵۰	۱۱
۲۰۰۵	۲	-	-	-	-	-	-	-	۱/۱۸	۲
درصد	۶۱/۵۳	۲۳	۹/۴۷	۲/۹۶	۱/۱۸	۰/۵۹	۰/۵۹	۰/۵۹	۱۰۰	۱۶۹
جمع	۱۰۴	۳۹	۱۶	۵	۲	۱	۱	۱		

جهت بررسی وضعیت کلی همکاری گروهی بین نویسندگان در طی سالهای مذکور، ضریب همکاری بین آنان در هر سال با استفاده از فرمول زیر محاسبه شد:

$$CC = 1 - \left\{ \sum_{j=1}^k \left(\frac{1}{j} \right) \times \frac{F_j}{N} \right\}$$

در این فرمول:

F_j = تعداد مقالات تألیفی دارای j نویسنده

j = تعداد نویسندگان هر مقاله (یک نویسنده، ۲ نویسنده، ۳ نویسنده و ...)

N = تعداد کل مقالات مورد بررسی

K = بیشترین تعداد نویسندگان همکار در یک مقاله می‌باشد.

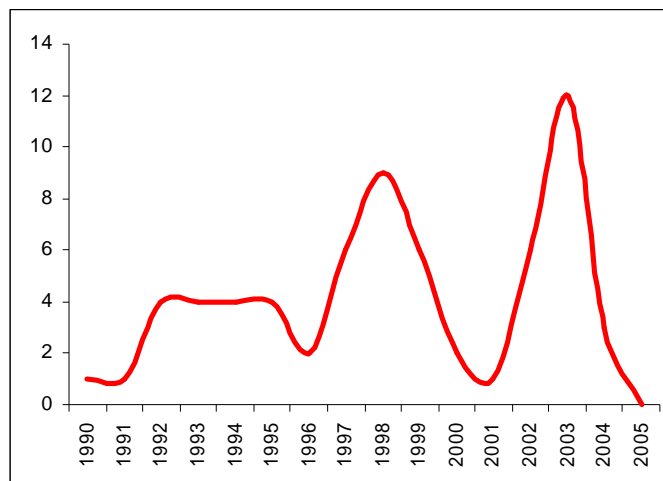
شایان ذکر است، ضریب همکاری گروهی بین نویسندگان، عددی بین صفر و یک می‌باشد. این عدد هر چه از ۰/۵ بزرگتر باشد، همکاری گروهی مطلوب‌تر و هر چه به صفر

نزدیک‌تر باشد، ضعیف بودن میزان همکاری گروهی بین نویسندگان را نشان می‌دهد (جدول ۳).

جدول ۳. ضریب همکاری گروهی بین نویسندگان در سال‌های مورد بررسی

سال	ضریب همکاری گروهی	سال	ضریب همکاری گروهی
۱۹۹۰	۰/۰۷۸	۱۹۹۸	۰/۲۸
۱۹۹۱	۰/۰۷۸	۱۹۹۹	۰/۲۶
۱۹۹۲	۰/۴	۲۰۰۰	۰/۲۱
۱۹۹۳	۰/۴۱	۲۰۰۱	۰/۰۷
۱۹۹۴	۰/۲۵	۲۰۰۲	۰/۲۳
۱۹۹۵	۰/۲۱	۲۰۰۳	۰/۳۳
۱۹۹۶	۰/۱	۲۰۰۴	۰/۱۷
۱۹۹۷	۰/۲۶	۲۰۰۵	۰
میانگین		۰/۲۱	

چنانکه در جدول ۳ مشاهده می‌شود، ضریب همکاری گروهی در زمانهای مختلف سیر صعودی و نزولی داشته است. در مجموع، با توجه به اینکه این ضریب به طور متوسط برابر با ۰/۲۱ می‌باشد، می‌توان گفت، در مقالات تألیفی مربوط به مدیریت اطلاعات در سالهای مورد بررسی، میزان همکاری گروهی ضعیف بوده است.

نمودار ۳. فراوانی همکاری گروهی بر حسب سال

مدیریت اطلاعات در حوزه کتابداری: بررسی کمی ... / ۸۹

نمودار ۳ نیز روند همکاری گروهی در طی سالهای مورد بررسی را با توجه به تعداد همکاریهای گروهی، نوسانها و فراز و نشیبهای آن نشان می‌دهد. این تغییرات در سه دوره مشخص قابل دسته‌بندی هستند. دوره اول سالهای ۱۹۹۰-۱۹۹۵، دوره دوم سالهای ۱۹۹۶-۲۰۰۰ و دوره سوم سالهای ۲۰۰۱ به بعد را در بر می‌گیرد.

۴. سالهای نشر

جدول ۴، تعداد مقالات انتشار یافته در زمینه مدیریت اطلاعات را در سالهای مورد بررسی نشان می‌دهد. محتوای جدول نشان می‌دهد بیشترین مقالات به ترتیب در سالهای ۲۰۰۳ (۲۱ مقاله)، سال ۱۹۹۸ (۱۹ مقاله)، سال ۱۹۹۷ (۱۵ مقاله) و سال ۲۰۰۲ (۱۴ مقاله) منتشر شده است.

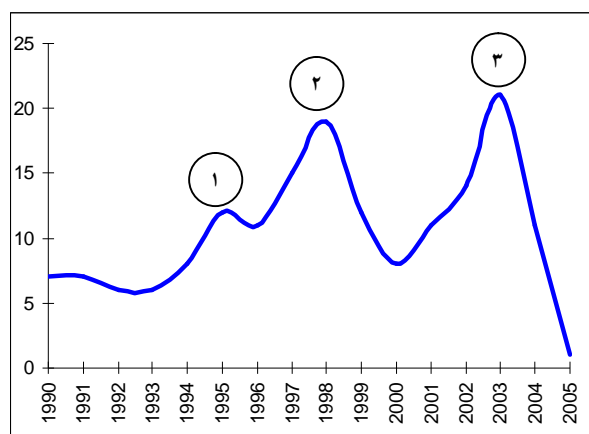
جدول ۴. تعداد مقاله‌های انتشار یافته بر حسب سال (N = ۱۶۹)

سال انتشار	تعداد مقاله‌ها	سال انتشار	تعداد مقاله‌ها
۱۹۹۰	۷	۱۹۹۸	۱۹
۱۹۹۱	۷	۱۹۹۹	۱۲
۱۹۹۲	۶	۲۰۰۰	۸
۱۹۹۳	۶	۲۰۰۱	۱۱
۱۹۹۴	۸	۲۰۰۲	۱۴
۱۹۹۵	۱۲	۲۰۰۳	۲۱
۱۹۹۶	۱۱	۲۰۰۴	۱۱
۱۹۹۷	۱۵	۲۰۰۵	۱

چنانچه همین داده‌ها را به صورت نمودار نشان دهیم (نمودار ۲)، سیر فرایند زیست این موضوع در طی سالهای مورد بررسی مشخص می‌شود. با اندکی تأمل، چنین به نظر می‌رسد، هرچند نمودار ۱ (همکاری گروهی با توجه به سال) با نمودار ۲ انطباق کامل ندارد، اما شباهتهای بسیاری با آن دارد. مثلاً نقطه اوج هر دو سالهای ۱۹۹۸ و ۲۰۰۳ می‌باشد که نشان می‌دهد در سالهای فوق به موضوع مدیریت اطلاعات بیشتر توجه شده است. در مجموع، در فاصله سالهای ۱۹۹۵-۲۰۰۳ بیشتر در مجلات به موضوع مدیریت اطلاعات پرداخته شده است.

اگر مطرح شدن یک موضوع در متون یا جوامع علمی مانند یک بیماری ویروسی تصور شود، هر موضوع یک مرحله آلودگی به ویروس یا شروع بیماری و ابتلا را در فرد دارد (حری، ۱۳۸۴). پس از آن، دارای یک مرحله انتشار و شیوع است که در طی آن، اندیشه مذکور به جامعه راه یافته و تعداد زیادی را مبتلا می‌کند. لذا کمیت انتشارات در مورد این موضوع افزایش پیدا می‌کند تا به یک نقطه اوج و شدت بیماری برسد (رشد و شکوفایی یا اپیدمی اندیشه). مرحله بعد، مرحله نقاهت و بهبودی است که طی آن، نوشتار در موضوع مورد بحث کاهش یافته و به زوال یا بهبود خود نزدیک می‌شود. اگرچه ممکن است این اندیشه در حد ثابت و قابل قبولی باقی بماند و به زندگی خود ادامه دهد. البته سیر زندگی یک اندیشه ممکن است به سادگی تشبیه فوق و شبیه یک نمودار زنگوله‌ای ساده نباشد، زیرا عوامل متعدد و تأثیرگذاری در این مسیر وجود دارند که می‌توانند بر پیچیدگی این فرآیند بیفزایند.

چنین تشبیهی، در نمودار ۲ قابل مشاهده است. موضوع مدیریت اطلاعات در سالهای ۱۹۹۰-۱۹۹۸ سیر صعودی و روبه‌رشد داشته است. از سال ۱۹۹۹ تا ۲۰۰۰ میزان نوشتار در این موضوع سیر نزولی داشته و نقطه فرود آن سال ۲۰۰۰ است. پس از آن، تولید مقاله در این زمینه تا سال ۲۰۰۳ پیشرفت داشته و از این زمان به بعد دوباره رو به افول نهاده است. بدین ترتیب، در چرخه زیست مبحث مدیریت اطلاعات، دو نقطه اوج (سالهای ۱۹۹۸ و ۲۰۰۳) وجود دارد. این بدان معناست که در این سالها به موضوع فوق بیشتر توجه شده و در نتیجه بیشتر مقاله نوشته شده است. اما دلیل این افزایش توجه چه بوده است؟

نمودار ۲: فراوانی مقاله‌های منتشر شده بر حسب سال

_____ مدیریت اطلاعات در حوزه کتابداری: بررسی کمی ... / ۹۱

برخی از دلایل این تغییرات عبارتند از: چنانکه در ویکی پدیا (۲۰۰۶) ذکر شده، تا دهه ۷۰ مفهوم مدیریت اطلاعات، به بایگانی پرونده‌ها، سایر مدارک کاغذی و تعداد کمی از دیگر رسانه‌ها محدود بود. با توسعه فناوری که در دهه ۷۰ شروع شد، مدیریت اطلاعات مفهوم جدیدی یافت و ضروری شد که اطلاعات به شکل الکترونیکی نیز ذخیره شوند (دوره اول).

در دهه ۸۰ با رواج رایانه و گسترش اطلاعات الکترونیکی، به سازماندهی و مدیریت آنها در سطوح نظری و عملی نیاز بود. لذا در این زمان، نوشتارهای بیشتری را در زمینه تعاریف مدیریت اطلاعات، محتوا، وظایف، ایجاد رشته آموزشی جهت پرداختن به مدیریت اطلاعات به صورت علمی و برنامه‌های درسی رشته «مدیریت اطلاعات» شاهد هستیم (دوره دوم).

در اواخر دهه ۹۰، رایانه و فناوریهای آن بشدت فراگیر و اغلب ادارات و سازمانها به اتوماسیون اداری مجهز شد و مدیران اطلاعاتی تلاش می کردند تا وظایف خود را با افزایش فزاینده پیچیدگی فناوری اطلاعات همگام سازند. در این دوره، شاهد پیشرفتهای نرم افزاری و سخت افزاری در سامانه‌های اطلاعات مدیریتی و شروع جایگزینی آنها به جای بایگانیهای سنتی هستیم (دوره سوم).

۵. مجلات هسته

جدول ۵ اسامی مجلاتی را که مقالاتی منتشر کرده‌اند که در عنوان و کلیدواژه‌های آنها عبارت «مدیریت اطلاعات» وجود دارد، همراه با تعداد مقالات منتشر شده در هر مجله نشان می‌دهد. در این جدول، ۳۱ عنوان مجله وجود دارد که تعداد مقالات منتشر شده توسط هر مجله به ترتیب تنظیم شده‌اند.

جدول ۵. عناوین مجلاتی که بیش از یک عنوان مقاله در مورد مدیریت اطلاعات منتشر کرده‌اند.

نام مجله	تعداد	نام مجله	تعداد
International Journal of Information Management	۱۰	Journal of the Medical Library Association (JMLA)	۲
Journal of the China Society for Scientific and Technical Information	۸	Journal of Academic Librarianship	۲
Nauchno Tekhnicheskaya Informatsiya Series	۶	Nfd Information: Wissenschaft und Praxis	۲
Information management in academic and research libraries	۵	Information-Development	۲
Computers in Human Services	۵	Information Management and Technology	۲
Aslib Proceedings	۵	Information Technology for Development	۲
Information Research	۴	New Review of Information and Library Research	۲
Library Review	۴	Records Management Bulletin	۲
Documentaliste	۳	EContent	۲
Health Informatics Journal	۳	Bibliotheca Medica Canadiana	۲
Journal of Information Science	۳	Journal of Librarianship and Information Science	۲
Journal of Network and Systems Management	۳	FID Bulletin for Information and Communication	۲
Journal of Global Information Management	۳	Library Management	۲
Library Administration and Management	۳	Managing Information	۲
Information Management Journal	۳	International Information Communication and Education	۲
Information Management and Computer Security	۳	۳۱ عنوان مجله	۱۰۱

با کمی دقت، مشخص می‌شود ۳۱ عنوان مجله مذکور حدود ۶۰٪ از مقالات مورد

بررسی را منتشر کرده‌اند، در حالی که ۶۸ عنوان مجله باقی‌مانده، تنها ۴۰٪ مقالات را منتشر

کرده‌اند (N = ۹۹). به عبارتی، یک سوم از کل مجلات، دو سوم از کل مقالات را منتشر کرده‌اند.

1. International Journal of Information Management

2. Journal of the China Society for Scientific and Technical Information

3. Nauchno Tekhnicheskaya Informatsiya Series

۶. زبان نوشتار

۸۰/۴۷٪ از مقالات نمایه شده در لیزا در زمینه مدیریت اطلاعات در دوره مورد

مدیریت اطلاعات در حوزه کتابداری: بررسی کمی ... / ۹۳

بررسی به زبان انگلیسی بوده است. زبانهای چینی (۴/۱۴٪)، روسی (۳/۵۵٪)، آلمانی (۲/۳۷٪)، فرانسوی (۱/۷۶٪) و ... رده‌های بعدی را به خود اختصاص داده‌اند.

۷. چه مقدار از مباحث مطرح شده مستقیماً با کتابداری مرتبط بوده‌اند؟

برای تعیین تعداد مقالات مورد بررسی مربوط به کتابداری، کلیدواژه‌ها، عناوین و چکیده‌ها مورد بررسی قرار گرفتند. از مجموع ۱۶۹ مقاله، تعداد ۵۸ مقاله (۳۴/۳۱٪) مستقیماً به کتابداری و اطلاع‌رسانی، کتابخانه‌ها یا کتابداران مربوط بودند. مدیریت کتابخانه، مجموعه‌سازی، امانت، سازماندهی مواد، نشریات، چاپ و نشر خدماتی از کتابخانه‌ها بودند که در این مقالات مورد بررسی قرار گرفته‌اند. برخی از مقالات نیز به مهارت‌های مورد نیاز کتابداران به عنوان مدیران اطلاعاتی اشاره کرده بودند. جدول ۶، نوع خدمات و نوع کتابخانه‌های مورد بررسی را نشان می‌دهد.

جدول ۶. نوع خدمات و کتابخانه‌های مورد بررسی

نوع خدمات	تعداد	نوع کتابخانه	تعداد
مدیریت کتابخانه	۱۰	کتابخانه‌های دانشگاهی	۱۲
مجموعه‌سازی	۷	کتابخانه‌های پزشکی	۳
سازماندهی مواد	۵	کتابخانه‌های دیجیتالی	۲
امانت	۴	کتابخانه‌های پژوهشی	۲
نشریات	۳		
مجلات الکترونیکی	۳		
چاپ و نشر	۳		

۸. چه تعداد از مقالات به بررسی آموزش مدیریت اطلاعات، محتوا یا

تعریف آن پرداخته‌اند؟

۲۸ مقاله (۱۶/۵۷٪) به آموزش، محتوای برنامه آموزشی یا تعریف مدیریت اطلاعات پرداخته‌اند. از این تعداد، ۱۴ مقاله به آموزش و ۱۴ مقاله به ارائه تعریف از مدیریت اطلاعات اختصاص یافته است. در این مقاله‌ها به لزوم بازنگری در برنامه‌های موجود کتابداری، علم اطلاعات (اطلاع‌رسانی)^۱، مطالعات اطلاعات^۲ و یا ایجاد رشته

1. Information Science.
2. Information Studies.

مدیریت اطلاعات در دانشگاه‌ها، نیز تعریف اصطلاح مدیریت اطلاعات و تفاوت آن با مدیریت دانش یا تعیین زیرمجموعه‌های آن پرداخته شده است.

۹. مؤلفه‌های اصلی مورد بحث در مدیریت اطلاعات

به منظور تعیین محورهای اصلی مورد بحث در مدیریت اطلاعات در مقالات مورد بررسی، کلیه کلیدواژه‌های ۱۶۹ مقاله مورد نظر از بانک اطلاعاتی لیزا استخراج و به نرم‌افزار واژه‌پرداز Word منتقل و سپس الفبایی و شمارش شد و جدول نهایی بر اساس بسامد تکرار واژه‌ها تنظیم گردید (جدول ۷). کلیدواژه‌هایی که بیش از همه تکرار شده‌اند، به ترتیب عبارتند از: سیستم‌های اطلاعات مدیریتی، کتابداری و اطلاع‌رسانی، شرکتهای بازرگانی، کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی، برنامه آموزشی برای مدیریت اطلاعات، اطلاعات مدیریتی برای کتابخانه‌ها، آموزش حرفه‌ای، مدیریت دانش، خدمات و ارائه خدمات به استفاده‌کنندگان.

چنانکه مشاهده می‌شود، تعیین دقیق موضوعات مورد بحث، فقط از طریق بررسی بسامدی کلیدواژه‌ها امکان‌پذیر نیست. به عنوان مثال، هنگام بررسی کلیدواژه Education نمی‌توان دریافت که آیا نقش مدیریت اطلاعات در آموزش مورد نظر است یا آموزش مدیریت اطلاعات؟ مثالی دیگر، کلیدواژه «کتابخانه‌ها» است: آیا نقش کتابخانه‌ها در مدیریت اطلاعات مدنظر است یا سامانه‌های اطلاعات مدیریتی در کتابخانه‌ها مورد بررسی قرار گرفته است؟ یا کلمه «خدمات» که مشخص نیست منظور از آن چه نوع خدماتی یا برای چه کسانی است؟

جدول ۷: کلیدواژه‌هایی که بیش از یک بار تکرار شده‌اند (به ترتیب فراوانی).

کلیدواژه	فراوانی	کلیدواژه	فراوانی
Management information systems	72	Management	5
Library and Information science	35	Universities	5
Companies & Cooperations	22	Records management	4
Libraries & Information Centers	18	Software	4
Curricula	14	Use & User needs	4
Management information for libraries	13	Computer applications	4
Professional education	13	Heads of department	3

کلیدواژه	فراوانی	کلیدواژه	فراوانی
Knowledge management	10	Online information retrieval	3
Services	10	Professional development	3
User services	10	Acquisitions	2
Networks & Integrated systems	9	Bibliometrics	2
Social services	9	Education	2
Computerized information work	7	Implementation	2
Evaluation	7	Integrated Academic Information management Systems	2
Library management	7	Library schools	2
Librarians & Information professionals	7	Management of change	2
Internet & Web	7	Partnerships	2
Business management	7	Publishing	2
Organizations	6	Research	2
Information technology	5	Strategic information systems	2

بنا به دلایل فوق، برای تعیین مؤلفه‌های مورد بحث در مقاله‌های مورد بررسی، پژوهشگر ناگزیر گردید تمامی چکیده‌ها را، علاوه بر عنوان و کلیدواژه‌ها، دقیق مطالعه کند. سپس با توجه به اینکه اولین نویسنده هسته در زمینه مدیریت اطلاعات ویلسون می‌باشد، از رده‌بندی موضوعات مورد بحث در رشته مدیریت اطلاعات که توسط وی در سال ۱۹۸۹ تهیه شده، جهت رده‌بندی اولیه کلیدواژه‌ها استفاده شد. این طرح از طریق تحلیل مقالات سه مجله اصلی مدیریت اطلاعات^۱ توسط ویلسون به دست آمده است (ویلسون، ۱۹۸۹). رده‌بندی ویلسون دارای ۱۰ موضوع اصلی مورد بحث در رشته مدیریت اطلاعات و زیرمجموعه‌های آنهاست (پیوست ۱).

تنظیم داده‌ها بر طبق جدول ویلسون، نشان داد مباحث مطرح شده به ترتیب فراوانی عبارتند از: سیستم‌های اطلاعات مدیریتی^۲، جنبه‌های کاربردی مدیریت اطلاعات، مدیریت اطلاعات، فناوری اطلاعات، استفاده‌کنندگان و استفاده از اطلاعات، آموزش مدیریت اطلاعات، علم اقتصاد اطلاعات، هوش مصنوعی، نظریه سیستمها و سیاست اطلاعات.

1. Information Management Review/ International Journal of Information Management/ MIS Quarterly.
2. Management Information Systems.

در تنظیم اولیه مذکور، مشخص شد برخی از مباحثی که در رشته^۱ مدیریت اطلاعات و مجلات مربوط به آن مطرح می‌شوند، در بانک اطلاعاتی لیزا مطرح نشده‌اند. همچنین برخی از موضوعات در این بانک بررسی شده‌اند که در سه مجله مذکور (در مورد مدیریت اطلاعات) مورد بررسی قرار نگرفته‌اند، لذا محقق ناچار به ایجاد تغییرات و حذف و اضافاتی در رده‌بندی ویلسون شد تا بتواند کلیه مباحث مطرح شده مربوط به مدیریت اطلاعات در حوزه کتابداری را پوشش دهد (پیوست ۲). بدین ترتیب، پس از لحاظ شدن این تغییرات، موضوعات مطرح شده در مورد مدیریت اطلاعات در بانک اطلاعاتی لیزا به ترتیب فراوانی عبارتند از:

مقایسه تنظیم محورهای اصلی مورد بحث در مقالات مورد بررسی بر اساس پیوست ۱ (طرح ویلسون) و پیوست ۲ (طرح مؤلف) بر حسب رتبه فراوانی نشان می‌دهد که مباحث اصلی تقریباً در هر دو بافت (مدیریت اطلاعات و کتابداری) مشابه هستند، گرچه ترتیب تقدم و تأخر آنها متفاوت است (جدول ۹).

جدول ۸. مؤلفه‌های اصلی مورد بحث در مدیریت اطلاعات در بانک اطلاعاتی لیزا
(به ترتیب فراوانی و بر اساس طرح مؤلف)

موضوع	فراوانی	درصد	موضوع	فراوانی	درصد
سیستمهای اطلاعاتی	۱۵۰	۲۶/۷۳	آموزش مدیریت اطلاعات	۱۸	۳/۲۰
مدیریت اطلاعات	۱۳۹	۲۴/۷۸	علم اقتصاد اطلاعات	۲	۰/۳۵
کتابداری و مدیریت اطلاعات	۱۰۱	۱۸	سیاست اطلاعات	۱	۰/۱۷
کاربردهای مدیریت اطلاعات	۹۲	۱۶/۳۹	نظریه‌های سیستم‌ها	۱	۰/۱۷
استفاده کنندگان و استفاده از اطلاعات	۲۹	۵/۱۶	هوش مصنوعی	۱	۰/۱۷
فناوری اطلاعات	۲۷	۴/۸۱			

جدول ۹. مقایسه مؤلفه‌های اصلی به دست آمده بر اساس طرح ویلسون با طرح مؤلف

رتبه	طرح ویلسون	طرح مؤلف
۱	سیستمهای اطلاعات مدیریتی	سیستمهای اطلاعاتی مدیریتی
۲	کاربردهای مدیریت اطلاعات	مدیریت اطلاعات
۳	مدیریت اطلاعات	کتابداری و مدیریت اطلاعات
۴	فناوری اطلاعات	کاربردهای مدیریت اطلاعات
۵	استفاده کنندگان و استفاده از اطلاعات	استفاده کنندگان و استفاده از اطلاعات
۶	آموزش مدیریت اطلاعات	فناوری اطلاعات
۷	علم اقتصاد اطلاعات	آموزش مدیریت اطلاعات
۸	هوش مصنوعی	
۹	نظریه سیستمها	
۱۰	سیاست اطلاعات	

محدودیت‌های پژوهش

با وجود تلاش پژوهشگر در شمارش دقیق موارد، امکان دارد در مواردی اشتباهاتی صورت گرفته باشد. از سوی دیگر، از آنجا که برای تعیین محتوای یک مقاله خواندن چکیده ضروری به نظر می‌رسید، ممکن است پژوهشگر در درک محتوای چکیده‌ها دچار اشتباهاتی شده باشد. از طرفی عدم دقت یا اشتباهات نمایه‌سازی از مضمون مورد بحث در مقالات نیز می‌تواند بر نتایج این بررسی تأثیر نهاده باشد که از کنترل محقق خارج بوده است.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

در بررسی تعاریف و مفاهیم متعدد از مدیریت اطلاعات که لازمه مقدمات این پژوهش بود، محقق به تعریفی تلفیقی از کلیه مشترکات تعاریف مختلف دست یافت و بر طبق آن، مدیریت اطلاعات با رعایت نظم منطقی در فرآیند آن، عبارت است از: فراهم‌آوری، ارزیابی، ذخیره و سازماندهی، اداره کردن، ایمنی، کنترل، تغییر و اصلاح، توزیع، بازیابی، استفاده بهینه و امحای داده‌ها در یک سیستم اطلاعاتی با استفاده از فناوریهای اطلاعاتی.

نویسندگان هسته در این موضوع به ترتیب، T.D. Wilson با ۵ مقاله و

F. Greene با ۳ مقاله می‌باشند. بیشترین مقالات در زمینه مدیریت در بانک اطلاعاتی لیزا، به سالهای ۲۰۰۳ و ۱۹۹۸ (به ترتیب ۲۱ و ۱۹ مقاله) مربوط است. بیشترین تعداد همکاری گروهی در بین نویسندگان هم به همین سالها مربوط می‌باشد (به ترتیب ۱۲ و ۹ مورد)، گرچه بیشترین ضریب همکاری گروهی به ترتیب به سالهای ۱۹۹۳، ۱۹۹۲، ۲۰۰۳ و ۱۹۹۸ مربوط است. نویسندگان اغلب همکاری دو نفره داشته‌اند، هر چند در مجموع، همکاری گروهی کل (در کلیه سالهای مورد بررسی) ضعیف بوده است. به نظر می‌آید دلایل متفاوت، شدت توجه به موضوع مدیریت اطلاعات، تابعی از تغییرات ایجاد شده در فناوریهای اطلاعات، پذیرش، همه‌گیر شدن آن، خودکار شدن سازمانها و مؤسسات، پدید آمدن شبکه‌ها و اینترنت و نیاز به سازماندهی اطلاعات الکترونیکی باشد.

اغلب مقالات نمایه شده در لیزا در زمینه مدیریت اطلاعات به زبان انگلیسی (۸۰/۴۷٪) و بعد از آن چینی (۴/۱۴٪) و روسی (۳/۵۵٪) بود. در منابع هسته نیز شاهد همین ترتیب و وجود یک مجله چینی زبان و یک مجله روسی در ردیفهای دوم و سوم هستیم:

International Journal of Information Management
Journal of the China Society for Scientific & Technical Information
Nauchno Technicheskaya Informatsiya Series

از مجموع ۱۶۹ مقاله، ۵۸ مقاله (۳۴/۳۱٪) مستقیماً مربوط به کتابداری و اطلاع‌رسانی، کتابخانه‌ها یا کتابداری بوده و نوع کتابخانه‌های مطرح شده به ترتیب عبارت بودند از: کتابخانه‌های دانشگاهی، پزشکی، دیجیتالی و پژوهشی. از نظر نوع خدمات کتابخانه نیز علاوه بر مدیریت کتابخانه، مدیریت اطلاعات بیشتر در رابطه با خدمات مجموعه‌سازی، امانت، سازماندهی و نشریات (چاپی و الکترونیکی) بررسی شده است. تعداد ۱۴ مقاله نیز به آموزش، برنامه آموزشی و تعدادی هم به تعاریف و تاریخچه مدیریت اطلاعات پرداخته‌اند.

موضوعات اصلی مورد بحث در مقالات مورد بررسی، بر اساس فراوانی و بسامد واژه‌ها، به ترتیب عبارتند از: سیستمهای اطلاعات مدیریتی، کتابداری و اطلاع‌رسانی، شرکتهای (بازرگانی)، کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی، برنامه آموزشی برای مدیریت اطلاعات، اطلاعات مدیریتی برای کتابخانه‌ها، آموزش حرفه‌ای، مدیریت دانش، خدمات و

ارائه خدمات به استفاده کنندگان.

در این پژوهش، علاوه بر اطلاعات مبتنی بر بسامد واژه‌ها، به محتوای چکیده‌ها نیز توجه و از رده‌بندی ویلسون در مباحث مدیریت اطلاعات استفاده شد. یافته‌ها نشان داد در تنظیم داده‌ها بر اساس طرح ویلسون، مباحثی که بیشتر مورد توجه قرار گرفته‌اند، به ترتیب عبارتند از: سیستمهای اطلاعات مدیریتی، جنبه‌های کاربردی مدیریت اطلاعات، مدیریت اطلاعات، فناوری اطلاعات، استفاده کنندگان و استفاده از اطلاعات، آموزش مدیریت اطلاعات، علم اقتصاد اطلاعات، هوش مصنوعی، نظریه سیستمها و سیاست اطلاعات. در حالی که اگر آنها را با توجه به بافت کتابداری که در آن مطرح شده‌اند، در نظر بگیریم نتیجه اندکی متفاوت خواهد بود و به موضوعات ذیل (به ترتیب فراوانی) بیشتر پرداخته شده است: سیستمهای اطلاعاتی مدیریتی، مدیریت اطلاعات، کتابداری و مدیریت اطلاعات، کاربردهای مدیریت اطلاعات، استفاده کنندگان و استفاده از اطلاعات، فناوری اطلاعات و آموزش مدیریت اطلاعات. با اندکی دقت، می‌توان متوجه شد در هر دو مورد، موارد تقریباً مشابه هستند؛ ولی ترتیب تقدم و تأخر آنها متفاوت است. دلیل این اختلاف، در ترتیب محورهای اصلی در دو طرح، به بافت و زمینه مورد بررسی بر می‌گردد. در حوزه مدیریت اطلاعات محض، برخی از مباحث اهمیت بیشتری نسبت به حوزه کتابداری دارند و برعکس مباحثی در حوزه کتابداری وجود دارند که در مقایسه با رشته مدیریت اطلاعات دارای اهمیت و اولویت کمتری هستند.

بدین ترتیب، با توجه به مؤلفه‌های اصلی به دست آمده در این بررسی، می‌توان یک رده‌بندی مختصر (رئوس مطالب)^۱ از مفاهیم و مطالب مورد بحث در مدیریت اطلاعات با توجه به زمینه و بافت کتابداری در قالب یک طرح درس برای درس مدیریت اطلاعات به شرح ذیل پیشنهاد کرد. سعی شده است در این طرح پیشنهادی، انسجام و نظم منطقی مطالب در توالی آنها مد نظر قرار گیرد و نه میزان پرداختن به آنها در بانک اطلاعاتی لیزا. هدف از این درس، آشناسازی کتابداران با جنبه‌هایی از مدیریت اطلاعات است که در

1. Outline.

رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی به کار می‌آید:

- مدیریت اطلاعات (شامل سازماندهی اطلاعات، ذخیره، بازیابی، امحاء و ...)

- تاریخچه، مفاهیم، تعاریف

- مدیریت اطلاعات و مدیریت دانش

- کتابداری (اطلاع‌رسانی) و مدیریت اطلاعات

- ارتباط کتابداری و مدیریت اطلاعات

- مدیریت اطلاعات در انواع کتابخانه

- نقش کتابداران در مدیریت اطلاعات

- مدیریت کتابخانه و مدیریت اطلاعات

- نظام اطلاعات مدیریتی کتابخانه

- مهارت‌های مورد نیاز کتابداران به عنوان مدیران منابع اطلاعاتی

- خود کارسازی کتابخانه‌ها و اهمیت آنها در مدیریت اطلاعات

- کاربردهای مدیریت اطلاعات

- در سیاست، بازرگانی، مدیریت، سازمانهای دولتی و غیر دولتی، جهانی سازی و ...

- کاربرد مدیریت اطلاعات در انواع خدمات کتابخانه

- سیستمهای اطلاعات مدیریتی

- کاربرد سیستمهای اطلاعات مدیریتی در انواع خدمات کتابخانه

- فناوری اطلاعات (جنبه‌های مدیریتی و فناوری)

- استفاده کنندگان و استفاده از اطلاعات

- مدیریت اطلاعات در محیطهای سنتی و الکترونیکی

گفتنی است، این طرح درس بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر (با توجه به زمینه کتابداری و استفاده از بانک اطلاعاتی لیزا) می‌باشد و احتمالاً با یافته‌های پژوهشهای مشابه در این مورد تفاوتی وجود دارد، همان‌طور که با یافته‌های ویلسون نیز که همین موضوع را در مجلات مدیریت اطلاعات بررسی کرده است، متفاوت می‌باشد.

منابع

الکین، جودیت، لاو، درک (۱۳۸۱). مدیریت اطلاعات. ترجمه زهرا حداد، ملیحه

_____ مدیریت اطلاعات در حوزه کتابداری: بررسی کمی ... / ۱۰۱

خوش تراش سندی؛ ویرایش فرزانه امین پور. تهران: سرا.
حری، عباس (۱۳۸۴). سایبرنتیک اطلاعات. تقریرات کلاسی دوره دکترای کتابداری و اطلاع‌رسانی.

سلطانی، پوری، راستین، فروردین (۱۳۷۹). دانشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی. تهران: فرهنگ معاصر.

شاهنگیان، محمد حسین (۱۳۶۹). مدیریت اطلاعات و اطلاع‌رسانی. تهران: دانشگاه امام حسین.
وزارت فرهنگ و آموزش عالی، شورای عالی برنامه‌ریزی، کمیته تخصصی علوم تربیتی (۱۳۷۳). مشخصات کلی برنامه و سرفصل دروس دوره دکتری کتابداری و اطلاع‌رسانی: شاخه برنامه‌ریزی کتابداری. مصوب دویست و هشتادمین جلسه شورای عالی برنامه‌ریزی، مورخ ۱۳۷۳/۴/۲۴.

هیث مؤلفان انتشارات مایکروسافت (۱۹۹۴). فرهنگ تشریحی اصطلاحات کامپیوتری مایکروسافت: مرجعی استاندارد برای استفاده در خانه، مدرسه، کتابخانه و مشاغل. ترجمه مجید سماوی. ویرایش دوم. کانون نشر علوم. تهران: ۱۳۷۳.

Wilson, T. (1989). "Towards an information management curriculum". *Journal of Information Science*, 15: 203-210.
LISA: Library & Information Sciences Abstract. [CD 1990-2005].

Retiz, Joan M. (2006). ODLIS: Online Dictionary for Library and Information Sciences. Available at: Http://Lu.com/odlis/odlis_ i.cfm, [Last Checked: 30/2/1385].

Wikipedia, the free encyclopedia. Available at: http://en.wikipedia.org/wiki/Information_management, [Last Checked : 30/2/1385].

Mosaic Technology. Available at: WWW.mosaictec.com/storage/storage_terms.htm, [Last Checked: 30/11/2006].

Emporia State University, School of Library and Information Management. Available at: <slim.emporia.edu/park/glossary.htm>, [Last Checked: 30/11/2006].

U.S. Government Accountability Office (GAO). Available at: <WWW.gao.gov/policy/itguide/glossary.htm>, [Last Checked: 30/11/2006].

Organized- Living.Com. Available at: WWW.organized-living.com/industryterms.html, [Last Checked: 30/11/2006].

Curtin University of Technology. Available at: metadata.curtin.edu.au/manual/classification.html, [Last Checked: 30/11/2006].

Individual Training United States Army Training Support Center. Available at: <https://atiam.train.army.mil/soldierPortal/atia/adlsc/view/public/6903-1/fm/3-13/glos.htm>, [Last Checked: 30/11/2006].

Georgia Department of Education. Available at: WWW.doe.k12.ga.us/schools/nutrition/qmgloss.asp, [Last Checked: 30/11/2006].

پیوستها

پیوست ۱: رده‌بندی موضوعات مورد بحث در رشته مدیریت اطلاعات (ویلسون، ۱۹۸۹).

مباحث کلی مدیریت اطلاعات		ردیف
بانکداری	جنبه‌های کاربردی	۱
تجارت و بازرگانی		
دولت		
خدمات بهداشتی		
صنعت		
کارخانه‌ها		
سیستمهای خبره	هوش مصنوعی	۲
سیستمهای دانش - محور		
تحلیل هزینه - سودمندی	علم اقتصاد اطلاعات	۳
خدمات هزینه‌دار		
اطلاعات و بهره‌وری		
اقتصاد اطلاعات		
فرآیندهای ارزش افزوده		
آموزش مدیریت اطلاعات		۴
راهنماهای تجاری	مدیریت اطلاعات	۵
رئیس دفتر اطلاعاتی		
مدیریت مدارک تحت رایانه		
منابع اطلاعاتی شرکتها		
نقشه‌نمایی اطلاعات		
مدیریت منابع اطلاعاتی		
جنبه‌های نیروی انسانی		
سیستمهای اطلاعاتی پیوسته		
جنبه‌های سازمانی		
بازبینی راهنماری		

مدیریت اطلاعات در حوزه کتابداری: بررسی کمی ... / ۱۰۳

مباحث کلی مدیریت اطلاعات		ردیف
سیاستهای اطلاعاتی ملی	سیاست اطلاعات	۶
محاسبه کاربر نهایی	استفاده کنندگان و استفاده از اطلاعات	۷
نیازهای اطلاعاتی		
نظریه‌های سیستم‌ها		۸
مدیریت داده‌ها	سیستمهای پایگاه داده‌ای	۹
حمایت تصمیم‌گیری گروهی	سیستمهای حمایت تصمیم‌گیری	
طراحی		
پیاده‌سازی		
جنبه‌های قانونی		
سیستمهای اطلاعات مدیریت		
اثرات سازمانی		
مدیریت پروژه		
راهبردها		
درگیر کردن کاربر		
مزیت رقابتی	جنبه‌های مدیریتی	
راهبردهای مشکلات رایانه		
تصمیم‌گیری در مورد انتخابها		
کاربردهای اقتصادی		
مراکز اطلاع‌رسانی		
کاربردهای قانونی		
توان فروش و بازاریابی		
خودکارسازی ادارات		
جریان داده‌ای ارتباطی بین سیستم‌ها		
نشر الکترونیکی	جنبه‌های فناوری	
لیزر اپتیک		
خودکارسازی ادارات		
تشخیص کاراکترهای نوری		
رایانه‌های شخصی		
ارتباطات از راه دور و فناوری اطلاعات		
ویدئوتکس (ارسال متن و تصویر)		

پیوست ۲: رده‌بندی موضوعات مورد بحث در مقالات مربوط به مدیریت اطلاعات
در بانک اطلاعاتی لیزا (زارع، ۱۳۸۵)

ردیف	مباحث کلی مدیریت اطلاعات	فراوانی	جمع
۱	کاربرد مدیریت اطلاعات	بانکداری	۱
		تجارت و بازرگانی	۲۶
		دولت	۳
		خدمات بهداشتی (پزشکی، داروسازی و...)	۱۸
		صنعت	۵
		کارخانه‌ها	۲
		آموزش و دانشگاهها	۱۹
		سازمانها و ادارات	۱۷
	خدمات اجتماعی	۱	
۲	هوش مصنوعی	سیستمهای خبره	-
		سیستمهای دانش - محور	۱
۳	علم اقتصاد اطلاعات	تحلیل هزینه - سودمندی	-
		خدمات هزینه‌دار	۱
		اطلاعات و بهره‌وری	۱
		اقتصاد اطلاعات	-
		فرآیندهای ارزش افزوده	-
۴	آموزش مدیریت اطلاعات	۱۸	۱۸
۵	مدیریت اطلاعات	تاریخچه، مفاهیم، تعاریف	۲۹
		مدیریت مدارک	۴
		مدیریت محتوا	۱
		مدیریت دانش	۵
		مدیریت الکترونیکی و مجازی	۲
		مدیر اطلاعات	۱۴
		رشته مدیریت اطلاعات	۸
		مدیریت اطلاعات و عوامل مؤثر بر آن	۱۲
		راهبردهای تجاری	۲
		رئیس دفاتر اطلاعاتی	-
		مدیریت مدارک تحت رایانه	۴
		منابع اطلاعاتی شرکتهای	۶
		نقشه‌نمایی اطلاعات	-
		مدیریت منابع اطلاعاتی	۱۳

مدیریت اطلاعات در حوزه کتابداری: بررسی کمی ... / ۱۰۵

ردیف	مباحث کلی مدیریت اطلاعات		فراوانی	جمع	
		جنبه‌های نیروی انسانی	۳		
		سیستمهای اطلاعاتی پیوسته	۱۶		
		جنبه‌های سازمانی	۲		
		بازبینی راهبردی	-		
		استانداردسازی	۳		
		مدیریت اطلاعات جهانی	۳		
		عوامل مؤثر بر مدیریت اطلاعات	۱۲		
۶	سیاست اطلاعات	سیاستهای اطلاعاتی ملی	۱	۱	
۷	استفاده‌کنندگان و استفاده از اطلاعات	محاسبه کاربر نهایی	۲	۲۹	
		نیازهای اطلاعاتی	۱۲		
		بازیابی اطلاعات	۵		
۸	نظریه‌های سیستم‌ها		۱	۱	
۹	سیستمهای اطلاعاتی	سیستمهای پایگاه داده‌ای	۱۱	۱۵۰	
		سیستمهای حمایت تصمیم‌گیری	۷		
		طراحی	۱۱		
		پیاده‌سازی	۷		
		جنبه‌های قانونی	۲		
		سیستمهای اطلاعات مدیریتی	۷۲		
		اثرات سازمانی	۲		
		مدیریت پروژه	۱		
		راهبردها	-		
		درگیری کاربر	-		
		یکپارچه‌سازی سیستمها	۱۴		
		مدلها	۷		
		ارزیابی	۷		
		نگهداری سیستمها	۳		
موانع و مشکلات سیستمها	۶				
۱۰	فناوری اطلاعات	جنبه‌های مدیریتی	مزیت رقابتی	۲۷	
			راهبردهای مشکلات رایانه		-
			تصمیم‌گیری در مورد انتخابها		۱
			کاربردهای اقتصادی		۱
			مراکز اطلاع‌رسانی		۵

ردیف	مباحث کلی مدیریت اطلاعات	فراوانی	جمع
	جنبه‌های فناوری	کاربردهای قانونی	-
		توان فروش و بازاریابی	۱
		خودکارسازی ادارات	۷
		جریان داده‌ای ارتباطی بین سیستم‌ها	۲
		نشر الکترونیکی	۴
		لیزر اپتیک	-
		خودکارسازی ادارات	۳
		تشخیص کاراکترهای نوری	-
		رایانه‌های شخصی	۱
		ارتباطات از راه دور و فناوری اطلاعات	۱
		ویدئوتکس (ارسال متن و تصویر)	-
۱۱	کتابداری و مدیریت اطلاعات	ارتباط کتابداری و مدیریت اطلاعات	۱۰
		مدیریت اطلاعات در انواع کتابخانه‌ها	۲۸
		نقش کتابداران در مدیریت اطلاعات	۱۴
		مدیریت کتابخانه و مدیریت اطلاعات	۹
		نظام اطلاعات مدیریتی کتابخانه	۱۳
		مهارت‌های مورد نیاز کتابداران	۹
		خودکارسازی کتابخانه‌ها	۵
		کاربرد سیستم‌های مدیریت اطلاعات در انواع خدمات کتابخانه	۱۳
۱۰۱			